

rolnicze **abc**

Tam warto być!

Centralne Targi Rolnicze w Nadarzynie: 1-3 lutego 2019 /5

Mazurskie Agro Show w Ostródzie: 9-10 lutego 2019 /3

Wierzchołek góry lodowej 2018

Dwa tygodnie temu zerwaliśmy ostatnie kartki ze starego kalendarza i na ścianach zawiesiliśmy nowe mierniki czasu, ... czasu, który jest przed nami. Nowy rok daje nadzieję, że będzie lepszy od minionego. Ale, żeby tak się stało, dobrze jest wrócić pamięcią do tego co było, do tego co można poprawić. Nie wszystko jednak zależy od nas.

Pogody na cały rok wstyczniu nie przewidzimy, a gradobicia, przymrozki późną wiosną, ulewne deszcze, huragany i susze, to tylko część zagrożeń. Możemy jednak zapobiegać, choć w ograniczonym stopniu, skutkiem tych nieszczęść. Właściwe prace melioracyjne, to chyba dobry przykład.

Miniony rok był bardzo burzliwy w wydarzenia i bardzo trudny dla większości rolników w Polsce.

Susza, rozprzestrzeniająca się ASF, protesty rolników i zmiana personalna na stanowisku ministra rolnictwa, to tylko szczyt ubiegłorocznej „lodowej góry”.

Nowy minister chwali miniony rok i mówi, że do ubiegłorocznych sukcesów trzeba zaliczyć zwiększenie refundacji kosztów paliwa, propozycję ustawy o spółdzielniach rolników, rozszerzenie możliwości rolniczego handlu detalicznego, akcje promocyjne polskiej żywności oraz ustawę o przeciwdziałaniu nieuczciwej konkurencji i podkreślił, że udało się względnie zapanować nad ASF.

Główny Lekarz Weterynarii poinformował, na podstawie przeprowadzonych w grudniu badań, o kolejnej serii przypadków ASF u dzików. Na Mazowszu wykryto 22 przypadki, w warmińsko-mazurskim 21, na Lubelszczyźnie 4 i na Podlasiu 3. Ale od września 2018 r. nie pojawiło się żadne doniesienie o nowych ogniskach afrykańskiego pomoru świń w chlewni.

ASF, to zakaźna choroba wirusowa, która występuje wyłącznie u świń i dzików. Wirus nie atakuje człowieka i nie jest groźny dla jego życia i zdrowia. Jednak wdrożony, z przyczyn administracyjnych, system gwarantuje, że mięso z zarażonych świń nie może trafić na rynek.

Od 2014 r. zanotowano w Polsce kilkaset ognisk choroby u świń i blisko 3200 przypadków u dzików. Wdrożono wtedy zakaz eksportu świń i wieprzowiny, ale zgodnie z zasadą wzajemnego zaufania, znolizowano go i dopuszcza się już eksport mięsa z wyłączeniem najbardziej zagrożonych obszarów.

Dlatego Ministerstwo Środowiska zarządziło zma-

sowane polowania na dziki, pod hasłem walki z afrykańskim pomorem świń, tego nie wie nikt. Wypowiedział się jednak w tej sprawie zoolog i bioetyk z Uniwersytetu Warszawskiego, prof. Andrzej Elżanowski, który w wywiadzie dla „Magazynu Kaszuby”, już wiosną ubiegłego roku mówił, że masakra dzików będzie nieskuteczna, że takie polowania rozpraszają dziki i powodują mieszanie się populacji, a wirus dostaje się do środowiska razem z krwią i z odpadami. Podpowiedział też, że należy zachować higienę, łącznie z dezynfekcją myśliwego i... psa po polowaniu.

Jak widać, pomysłów jest dużo, a my, zastanawiając się nad sednem problemu, jemy sobie spokojnie polską wieprzowinę (czy, aby na pewno polską?) i pijamy herbatę z cytryną, a że cytrusów nie uprawiamy, to nie mamy wyboru, musimy je importować. Importujemy też, na przykład, awokado, choć w internecie krzyczą, że trzeba je dobrze myć, wręcz szorować, bo na skórcie są bardzo niebezpieczne zarazki.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa informuje, że z tytułu strat w uprawach, spowodowanych klęską suszy w 2018 r., wypłacono rolnikom 1,16 mld złotych rekompensat. Do biur powiatowych ARiMR wpłynęło blisko 327 tys. wniosków na łączną kwotę ponad 2,11 mld zł. Agencja wydała dotychczas ponad 173 tys. decyzji przyznających pomoc w wysokości ponad 1,27 mld zł, z czego zrealizowała prawie 161 tys. płatności na kwotę ponad 1,16 mld zł., a rybakom poszkodowanym przez ubiegłoroczną suszę wypłaciła 4,9 mln zł. Pieniądze na wypłaty pochodziły w całości z budżetu państwa, a w Niemczech tylko połowę środków na wypłaty pokryło państwo, a drugą połowę samorządy.

W grudniu zdesperowani rolnicy wyszli na ulice, by zaprotestować przeciwko polityce aktualnego rządu. W wypowiedziach swoje niezadowolenie najczęściej kierowali wprost do premiera Morawieckiego.

I tak, 13 grudnia w Rawie Mazowieckiej protestujący

domagali się zatrzymania wysokiego importu wieprzowiny. Zdaniem rolników, zakład mięsny, przy którym protestowali, jest jednym z wielu w kraju, który zrezygnował ze skupu polskich tuczników na rzecz zwierząt z importu. Jak twierdzą, odbywa się to nie tylko ze szkodą dla rolników, ale też dla konsumentów, którzy zamiast wysokiej jakości polskiej wieprzowiny, otrzymują mięso drugiej, a nawet trzeciej jakości.

19 grudnia protestowali producenci drobiu. Jednym z ich postulatów była likwidacja funduszy promocji, które zdaniem rolników wydatkują pieniądze na, niszczące nasz rynek, importowane produkty.

Protestów i różnorodnych postulatów było w ubiegłym roku wiele i po nowym roku zostało dużo do zrobienia. Nie sposób tego opisać w kilku słowach, ale są to problemy na tyle ważne, że nawet Izby Rolnicze, które do tej pory nie protestowały, po nowym roku zapowiedziały zorganizowany protest.

Zdzisław Piaskowski

MINIONY ROK BYŁ BARDZO TRUDNY DLA WIĘKSZOŚCI ROLNIKÓW W POLSCE. SUSZA, ROZPRZESTRZENIAJĄCE SIĘ ASF, PROTESTY ROLNIKÓW I ZMIANA PERSONALNA NA STANOWISKU MINISTRA ROLNICTWA, TO TYLKO SZCZYT UBIEGŁOROCZNEJ „LODOWEJ GÓRY”.

Mazurskie Agro Show w Ostródzie

To będzie piąta edycja Mazurskiego Agro Show w Ostródzie. Tegoroczna wystawa odbędzie się w dniach 9-10 lutego br. Będzie można na niej obejrzeć najnowszą ofertę maszyn i urządzeń rolniczych.

Mazurskie Agro Show co roku otwiera sezon wystaw rolniczych i jest najważniejszym wydarzeniem branżowym dedykowanym rolnikom z północno-wschodniej Polski. To wystawa regionalna, stworzona z myślą o rolnikach, którzy mieszkają i pracują w województwie warmińsko-mazurskim i województwach ościennych, a także przeznaczona dla regionalnych dystrybutorów reprezentujących wszystkie czołowe krajowe oraz zagraniczne marki maszyn i urządzeń rolniczych. Co roku na wystawie prezentuje się ponad 200 firm i odwiedza ją ponad 40 tysięcy rolników. Jest doskonałym miejscem nie tylko do zapoznania się z kompleksową ofertą maszyn, ale również do dokonania zakupów przez przybyłych na imprezę rolników, tuż przed rozpoczęciem nowego sezonu. Impreza odbywa się Expo Mazury w Ostródzie. Jej organizatorem jest Polska Izba Gospodarcza Maszyn i Urządzeń Rolniczych.

Pierwsza edycja wystawy miała miejsce w 2015 roku. Organizacja wystawy okazała się strzałem w dziesiątkę. Od pierwszej

Fot. wm.pl

edycji cieszy się ogromnym zainteresowaniem ze strony wystawców i rolników, którzy licznie przybywają na wystawę z województwa warmińsko-mazurskiego oraz z regionów ościennych.

— Wystawa cały czas się rozwija — mówi Michał Spaczyński, wiceprezes Polskiej Izby Gospodarczej Maszyn

i Urządzeń Rolniczych. — Od samego początku z edycji na edycję notujemy wzrost liczby firm wystawiających się na imprezie oraz wzrost wynajętej powierzchni wystawienniczej.

Ubiegłoroczna wystawa odbyła się w największych halach obiektu Expo Mazury i pomieściła stoiska 230 firm. Jest to rekordowy wynik lepszy od

poprzedniego o niemal 10 proc.

— Piąta edycja pod tym względem też zanoszą się na rekordową, a rok temu wystawę odwiedziło 41 336 osób — dodaje Michał Spaczyński.

Mazurskie Agro Show to nie tylko wystawa maszyn i urządzeń rolniczych. Swoje oferty zaprezentują także firmy nasienne, przedsiębiorstwa

nawozowe, prasa branżowa, organizacje rolnicze oraz inne podmioty i instytucje związane z branżą rolną. Na wystawie swoje miejsce będą miały również punkty doradcze Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz innych agencji rządowych związanych z rolnictwem. Dla rolników będzie to zatem doskonała i niepowtarzalna okazja, by uzyskać odpowiedzi na nurtujące ich pytania dotyczące branży, szczególnie w kwestii dotacji unijnych.

Podczas najbliższej edycji, tradycyjnie już, największą powierzchnię wystawienniczą zajmą ekspozycje maszyn i urządzeń rolniczych i to one będą największą atrakcją wystawy. Na wystawie obecni będą wszyscy czołowi dystrybutorzy z regionu północno-wschodniej Polski, którzy na swoich stoiskach pokażą maszyny i urządzenia krajowych oraz zagranicznych marek.

Podobnie jak w latach ubiegłych, patronat honorowy nad wystawą objął minister rolnictwa Jan Krzysztof Ardanowski. Patronat medialny nad wy-

**NA WYSTAWIE
OBECNI BĘDĄ
WSZYSCY
CZOŁOWI
DYSTRYBUTORZY
Z REGIONU
PÓŁNOCNO-
WSCHODNIEJ
POLSKI.**

darzeniem kolejny rok z rzędu sprawować będzie TVP 1.

Wstęp na wystawę, parkingi oraz katalogi wystawy będą bezpłatne.

Wystawa odbędzie się w dniach 9-10 lutego 2019 roku i będzie czynna dla odwiedzających w godz. 9:00-17:00.

REKLAMA

**Mazurskie
AGRO SHOW**
Ostróda

**9-10
lutego**

OSTRÓDA 2019

EXPO Mazury
ul. Grunwaldzka 55

WYSTAWA CZYNNA
sobota i niedziela | 9⁰⁰ - 17⁰⁰

Jedyna profesjonalna wystawa maszyn rolniczych w Polsce północno-wschodniej

Pierwsza wystawa w sezonie z ofertami wszystkich czołowych marek maszyn

Najnowsze oferty dealerów maszyn i urządzeń z regionu Polski północno-wschodniej

www.agroshow.pl

organizator
Polska Izba Gospodarcza
Maszyn i Urządzeń Rolniczych
ul. Poznańska 118, 87-100 Toruń
tel. 56 651 47 40, biuro@pigmur.pl

miejsce wystaw

patronat medialny

patronat honorowy

Trojszyk ulec bardzo szkodzi

Produkty przechowywane w gospodarstwach rolnych mogą być atakowane przez wiele gatunków owadów i roztoczy. Szkodniki te oprócz zjadania magazynowanych produktów, zanieczyszczają je wylinkami, trupami, wydzielinami i odchodami oraz infekują grzybami i bakteriami. W wyniku ich obecności i żerowania wzrasta wilgotność produktów, które bardzo często się zagrzewają, a uszkodzone ziarno ma znacznie obniżoną zdolność kiełkowania lub nie nadaje się już do siewu.

Wśród tej grupy szkodników, jedno z czołowych miejsc zajmuje trojszyk ulec *Tribolium confusum* Duv. należący do rzędu chrząszczy (Coleoptera), rodziny czarnuchowatych (Tenebrionidae), rodzaju trojszyk (*Tribolium* spp.) Gatunek ten pochodzi z obszarów o klimacie tropikalnym i subtropikalnym, prawdopodobnie z rejonów Etiopii. Obecnie jest jednym z najczęściej spotykanych szkodników magazynowym w świecie. Występuje w Europie, Azji, Afryce, Ameryce Północnej, Ameryce Południowej, a nawet w Australii i Oceanii. W krajach klimatu umiarkowanego występuje zazwyczaj tylko w pomieszczeniach zamkniętych, ponieważ do rozwoju potrzebuje odpowiednio wysokich temperatur. W środowisku naturalnym, a także w nie ogrzewanych pomieszczeniach najczęściej nie przeżywa okresów chłodnych jesieni i zimy.

Fot. Kriessoff.pl

Jak rozpoznać trojszyka ulca?

Dorosły osobnik jest małym chrząszczem długości ok. 4 mm, barwy ciemnobrązowej z połyskiem. Młode osobniki są koloru miedziano-brązowego. Posiada wydłużony kształt ciała, a na głowie bulawkowate czułki. Na pokrywach występują wyraźne rzędy wypukłych i wklęsłych linii. Chrząszcze te chociaż mają dobrze rozwinięte skrzydła błoniaste nie fruwać. Jajeczka są białe, długości około 0,6 mm, szerokości 0,3 mm. Larwa po opuszczeniu osłonki jajowej jest bardzo mała, posiada trzy pary odnóży krocznych i ma ok. 1,2 mm długości. Jej ciało pokryte jest rzadkimi włoskami i zakończone jest dwoma krótkimi haczykami skierowanymi do góry. Dorosła osiąga długość 0,7 mm i jest koloru żółto-kremowego. Poczwarła ma długość 3,5 – 4,5 mm, barwę białą.

Jak przebiega jego rozwój?

Już po 2 dniach od momentu wyjścia z poczwarki

chrząszcze zaczynają kopulować. Zaraz po kopulacji samice składają pojedynczo lub w złożach jajeczka, umieszczając je na produktach w których żyją. Średnio samica składa 13 jaj dziennie, a w trakcie swojego życia około 450. Jaja pokryte są lepka wydzielina, która powoduje przyklejanie się do nich pyłu oraz drobin pokarmu, co utrudnia ich wykrycie.

W niekorzystnych warunkach składanie jaj wydłuża się w czasie. Temperatura poniżej 13°C hamuje proces ich składania. Również zanieczyszczenie produktu odchodami wpływa na ograniczenie składania jaj. Płodność samic, częstotliwość i czas składania jaj, a także długość życia chrząszczy oraz rozwoju larw zależą ściśle od temperatury, wilgotności i rodzaju pokarmu, na którym żerują trojszyki.

Rozwój larw

W optymalnych warunkach w ciągu 3-5 dni z jaj wylęgają się larwy. Rozwój larw w dobrym pokarmie i w optymal-

nej wilgotności względnej powietrza 75% trwa od 20 dni w temperaturze 30°C do 35 dni w temperaturze 18°C. Ich rozwój możliwy jest nawet przy wilgotności względnej powietrza około 8%. Na nieodpowiednim pokarmie, ale w odpowiedniej temperaturze i wilgotności powietrza rozwój przedłuża się nawet do 120 dni. Zanieczyszczenie produktu odchodami wpływa na spowolnienie rozwoju larw. Larwy trojszyków unikają światła, dlatego żerują w głębszych warstwach. W zmagazynowanym ziarnie zbóż młode larwy żerują zwykle w pył i na rozdrobnionych uszkodzonych ziarniakach. Dorosłe larwy są odporne na brak pożywienia. W temperaturze 30°C mogą nie pobierać pokarmu przez 3 tygodnie, a w 15°C nawet do 8 tygodni. Larwy gotowe do przepoczwarczenia umiejscawiają się w górnej powierzchni produktu w którym żerowały i przechodzą w stadium poczwarki, które w wilgotności względnej powietrza 70%

Fot. Insektpol.pl

trwa od 5 dni w temperaturze 30°C i do 28 dni w temperaturze 16°C. Pojawiające się młode chrząszcze żyją zwykle około 1 roku, a czasami nawet do 5 lat. Trojszyk ulec rozwija się bardzo szybko. W sprzyjających warunkach potomstwo pochodzące od jednej samicy w ciągu 150 dni osiąga liczebność 1 miliona osobników. Rozwój jednego pokolenia w optymalnych warunkach w temperaturze 32°C i wilgotności względnej powietrza 75% trwa około 26 dni. W ciągu roku w pomieszczeniach ogrzewanych rozwija się od 4 do 6 pokoleń trojszyka ulca. Gatunek ten jest bardzo wrażliwy na działanie niskich temperatur. Temperaturą krytyczną jest 7°C. Poniżej tej temperatury wszystkie stadia rozwojowe giną po około 25 dniach, a w temperaturze 0°C już po 17 dniach.

Szkodliwość

Trojszyk ulec jest gatunkiem wielożernym powodującym poważne szkody w przechowywanych produktach.

Żeruje w mące, przetworach mącznych (kasze, otręby, płatki), ziarnach zbóż, nasionach wielu roślin bobowatych, suszonych jarzynach, owocach, orzechach itp. Preferuje materiał rozdrobniony. Rozwój i żerowanie tego gatunku w produktach mogą zagrażać zdrowiu ludzi i zwierząt. Wykazano, że co najmniej trzy różne białka obecne w ciele chrząszczy i poczwerek wykazują działanie alergogenne. Szczególnie niebezpieczne jest to dla osób mający stały kontakt z zainfekowaną mąką - pracownicy młynów i piekarni. Zaniepokojone lub podrażnione chrząszcze nieruchomieją i wydzielają benzochinony: 2-metylo-p-benzochinon i 2-etylo-p-benzochinon. Są to lotne związki o nieprzyjemnym, ostrym zapachu i gorzkim smaku, które pozostają w produktach i dyskwalifikują je jako pokarm dla ludzi, paszę dla zwierząt oraz surowiec dla przemysłu spożywczego. Przy licznych zasiedleniu szkodnikiem produkty sypkie takie jak

TROJSZYK ULEC
JEST GATUNKIEM
POWODUJĄCYM
POWAGNE SZKODY
W PRODUKTACH.
ŻERUJE W MĄCE,
PRZETWORACH
MĄCZNYCH
(KASZE, OTRĘBY,
PŁATKI), ZIARNACH
ZBÓŻ, NASIONACH
WIELU ROŚLIN
BOBOWATYCH,
SUSZONYCH
JARZYNACH,
OWOCACH,
ORZECHACH ITP.

mąka nabierają barwy od liliowej do szarej i zachodzą w nich niekorzystne zmiany fizyko-chemiczne. Następuje pogorszenie jakości technologicznej, co dyskwalifikuje je do przetworstwa i spożycia. Benzochinony wydzielane przez chrząszcze trojszyka ulca mogą oddziaływać drażniaco na skórę człowieka. Przypuszcza się też, że przy długotrwałej ekspozycji mają działanie kancerogenne i mutagenne.

Szkodnik ten ma również zdolność przegryzania opakowań, dlatego bardzo łatwo przedostaje się do przechowywanych produktów. Chrząszcze trojszyka ulca doskonale radzą sobie z opakowaniami typu worki bądź foliowe pojemniki, przegryzają je bez większych problemów:

Prof. dr hab. Bożena Kordan, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Katedra Entomologii, Fitopatologii i Diagnostyki Molekularnej.

Mgr inż. Mariusz Foltynski, Timac Agro Polska, mariusz.foltynski@pl.timacagro.com

Na tych targach trzeba być

Najdynamiczniej rozwijające się wydarzenie agrobiznesu w Polsce. Od 1 do 3 lutego br. w Nadarzynie koło Warszawy w Polskim Centrum Targowo-Wystawienniczym Ptak Warsaw Expo odbędą się Centralne Targi Rolnicze.

Centralne Targi Rolnicze Agro Premiery & Show to wystawa rolnicza w nowej odsłonie. Temat przewodni CTR 2019 to „Gospodarstwo na miarę Przyszłości”, w ramach którego przewidujemy kilkanaście premier produktów oraz usług SMART AGRO, strefę indywidualnych porad rolniczych oraz spotkań z zagranicznymi kontrahentami, a także szereg konferencji i paneli dyskusyjnych (szczegółowy program Targów dostępny jest na stronie www.centralnetargirolnicze.pl).

Warto wspomnieć, że poprzednia edycja, to ponad 40 marek maszyn rolniczych, 70 000 odwiedzających i 340 wystawców.

W tym roku zapowiada się równie wyjątkowo, a to za sprawą jeszcze bardziej rozbudowanego programu współpracy międzynarodowej, bo to polskie rolnicze „okno na świat”. Na targach organizatorzy stworzyli trójkąt współpracy rodzimych producentów, ministerstwa rolnictwa i kontrahentów z zagranicy.

To, co przygotowali organizatorzy i wystawcy z pewnością pozytywnie zaskoczy coraz bardziej wymagających gości targów rolniczych.

Motywy przewodnim Centralnych Targów Rolniczych jest promowanie polskich hitów eksportowych w rolnictwie, wszystkiego co w tej branży jest nowoczesne i innowacyjne. Co mówią o nich sami organizatorzy?

Agnieszka Rembisz, dyrektor grupy projektów w PTAK Warsaw Expo:

– Nasze targi ukierunkowane są na prezentację nowych rozwiązań w branży rolnospożywczej stanowiących polską myśl technologiczną, które zdobyły już serca albo dopiero trafią w potrzeby rolników na całym świecie. Jedną z najbardziej wyjątkowych premier na skalę europejską przygotowała dla Państwa Firma Euromilk oraz Firma AGROCOM i SaMasz – mówi dyrektor Agnieszka Rembisz z Ptak Warsaw Expo.

– Z roku na rok rozwijamy komponent biznesowy Targów, w ramach którego na indywidualne spotkania biznesowe z wystawcami pro-

dukującymi maszyny i urządzenia rolnicze oraz środki do produkcji rolnej zapraszamy firmy z zagranicy. W tym roku w ramach programu hosted-buyer Centralne Targi Rolnicze odwiedzą potencjalni partnerzy handlowi, m.in. z USA, Kanady, Angoli, Egiptu, Sudanu, Senegalu, Finlandii, Ukrainy, Białorusi, Kazachstanu.

W tym roku również nowości dla odwiedzających. Wdobałości o rolników biznesowych, prowadzących wyspecjalizowane gospodarstwa produkcyjne i hodowlane razem z kluczowymi wystawcami uruchomiliśmy Program BIZNES ROLNIK, w ramach którego „ZŁOTYMI KARTAMI – Business Rolnik CTR”

uhonorowaliśmy blisko 15 000 naszych zwiedzających.

Organizatorzy przygotowali kilka obszarów tematycznych, zawierających ofertę zarówno dla klienta biznesowego, jak i indywidualnego.

Centralne Targi Rolnicze to przede wszystkim doskonała okazja dla rolników z całej Polski, aby zapoznać się z najnowszą ofertą maszyn rolniczych oraz trendami w europejskim rolnictwie, kierunkami wsparcia branży ze środków UE w nowej perspektywie finansowej. W czasach niebywale szybkiego rozwoju technologicznego, każdy musi nadążać za trendami. Dlatego 1-3 lutego po prostu trzeba być w Ptak Warsaw Expo!

BCH

Będą to salony:

- Techniki Rolniczej (maszyny rolnicze, urządzenia rolnicze w tym ciągniki, agregaty, pługi, kosiarki, przyczepy i kombajny),
- Środków do Produkcji Rolnej (pasze, nasiona, środki ochrony roślin i nawozy),
- Dobrej Tradycyjnej Żywności,
- Salon Usług i Doradztwa dla Branży AGRO.

REKLAMA

CENTRALNE TARGI ROLNICZE

ROLNICTWO PRZYSZŁOŚCI

PLATFORMA SPOTKAŃ B2B • SMART AGRO
• NOWE ZAŁOŻENIA • NOWE WYZWANIA

3 edycja

1-3 lutego 2019

Gospodarstwo na Miarę Przyszłości - pokazy, premiery, innowacyjne rozwiązania

Hosted Buyers Program, Strefa spotkań B2B

Strefa dystrybutorów z Polski i Zagranicy

Program Partnerski „Business Rolnik - PP”

Statuetki za produkt targów „Złoty Żuraw Rolnictwa”

Platforma spotkań z doradcami rolno-środowiskowymi

Patron honorowy:

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Partnerzy i patroni

Rozwój małego przetwórstwa rolno-spożywczego

W związku z wejściem w życie w dniu 28 grudnia 2018 r. rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 grudnia 2018 r. zmieniającego rozporządzenie MRiRW z dnia 5 października 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014/2020 (Dz.U. poz. 2409), w dniu 31 grudnia 2018 r. nastąpiło ogłoszenie naboru wniosków w ramach poddziałania wspierającego rozwój tak zwanego małego przetwórstwa rolno-spożywczego. Nabór wniosków o pomoc finansową przeprowadzony zostanie w terminie od 31 stycznia do 1 marca 2019 r.

Fot. archiwum prywatne

POMOC DLA
MAŁEGO
PRZETWÓRSTWA
ROLNO-
SPOŻYWCZEGO
JEST UDZIELANA
W FORMIE
REFUNDACJI
CZĘŚCI
PONIESIONYCH
KOSZTÓW
KWALIFIKO-
WALNYCH
OPERACJI.

Zakres przedmiotowy wsparcia

W ramach poddziałania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 - „Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój” do kosztów operacji, które kwalifikują się do wsparcia, zalicza się m.in. koszty:

1) zakupu (wraz z instalacją) a) maszyn lub urządzeń do: magazynowania lub przygotowania produktów rolnych do przetwarzania, przetwarzania produktów rolnych, magazynowania produktów rolnych lub półproduktów oraz przygotowania ich do sprzedaży, przetwarzania lub magazynowania produktów rolnych wyposażonych w instalacje związane z ochroną środowiska i przeciwdziałaniem zmianom klimatu, b) aparatury pomiarowej, kontrolnej oraz sprzętu do sterowania procesem produkcji lub magazynowania, c) oprogramowania służącego do zarządzania przedsiębiorstwem lub sterowania procesem produkcji, lub magazynowania; d) wyposażenia niezbędnego do prowadzenia działalności w zakresie przetwarzania i zbywania przetworzonych produktów rolnych przez podmioty działające w ramach rolniczego handlu detalicznego; 2) budowy, rozbudowy, nadbudowy, przebudowy lub remontu połączonego z modernizacją: a) budynków i budowli wykorzystywanych do produkcji, magazynowania, handlu hurtowego lub kontroli laboratoryjnej produktów rolnych (obiektów podstawowych), b) budynków i budowli infrastruktury technicznej związanej z użytkowaniem obiektów podstawowych: c) pomieszczeń higieniczno-sanitarnych, d) pomieszczeń pomocniczych służących przygotowaniu posiłków i pomieszczeń gospodarczych w budynku służących do przechowywania produktów żywnościowych, w przypadku inwestycji realizowanej przez podmioty działające w ramach rolniczego handlu detalicznego.

3) przygotowania dokumentacji technicznej operacji. Należy w tym miejscu dodać, że koszty związane z inwestycją budowlaną są kwalifikowane wyłącznie w zakresie niezbędnych do wdrożenia inwestycji polegającej na zakupie maszyn i urządzeń, natomiast zakup środków transportu i używanych maszyn, urządzeń lub sprzętu jest całkowicie wykluczony z finansowania. Kolejność przysługiwania pomocy O kolejności przysługiwania pomocy, decydować będzie suma uzyskanych punktów przyznanych na podstawie kryteriów wyboru operacji określonych w przepisach rozporządzenia wykonawczego. Kryteria wyboru premiować będą: innowacyjność operacji (5 pkt), wiek podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy, jeżeli będzie miał nie więcej niż 40 lat w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy (3 pkt), inwestycje związane z ochroną środowiska lub przeciwdziałaniem zmianom klimatu (5 pkt), uczestnictwo w unijnych lub krajowych systemach jakości (3 pkt); jeżeli operacja dotyczy działalności w zakresie przetwarzania i zbywania przetworzonych produktów rolnych, w ramach rolniczego handlu detalicznego, wskazanych w załącznikach do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 grudnia 2016 r. (5 pkt) - podmioty określone w punkcie 2, prowadzenie działalności gospodarczej w sektorach przetwórstwa: mleka, mięsa, owoców i warzyw oraz zbóż (2 pkt) - podmioty określone w punkcie 1, operacje realizowane na obszarach objętych bezrobociem (maksymalnie 4 pkt). Prezes ARiMR, nie później niż w terminie 90 dni od dnia upływu terminu składania wniosków o przyznanie pomocy, pada do publicznej wiadomości, na stronie internetowej administrowanej przez ARiMR, informację o kolejności przysługiwania pomocy.

dr Marcin Kazmierczuk

O pomoc w ramach przedmiotowego naboru wniosków mogą ubiegać się dwie kategorie beneficjentów. Po pierwsze są to rolnicy, domownicy bądź małżonkowie rolników, którzy podejmują prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie przetwarzania produktów rolnych w ramach co najmniej jednego z rodzajów działalności wymienionych w przywołanym wcześniej rozporządzeniu MRiRW. Ponadto osoby te winny: podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie; posiadać numer identyfikacyjny nadany w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz wykazać zdolność do zrealizowania operacji i osiągnięcia

jej celu w terminie określonym we wniosku.

Drugą kategorią beneficjentów pomocy dla małego przetwórstwa są rolnicy lub małżonkowie rolników, którzy wykonujący lub podejmują wykonywanie działalności w zakresie przetwarzania i zbywania przetworzonych produktów rolnych w ramach rolniczego handlu detalicznego, wskazanych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie maksymalnej ilości zbywanej w ramach rolniczego handlu detalicznego oraz zakresu i sposobu jej dokumentowania (Dz. U. poz. 2159). Ponadto osoby te, podobnie jak w pierwszej kategorii, winny: podlegać ubezpieczeniu społecznemu

rolników w pełnym zakresie; posiadać numer identyfikacyjny nadany w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz wykazać zdolność do zrealizowania operacji i osiągnięcia jej celu w terminie określonym we wniosku o pomoc finansową.

Wysokość pomocy

Pomoc dla małego przetwórstwa rolno-spożywczego jest udzielana w formie refundacji części poniesionych kosztów kwalifikowanych operacji. Refundacji podlegają koszty inwestycji kwalifikującej się do wsparcia, poniesione przez beneficjenta, w wysokości do 50% kosztów kwalifikowanych. Wsparcie przyznaje się i wy-

placa do wysokości limitu, który w okresie realizacji Programu wynosi 500 000 zł w przypadku beneficjentów pierwszej kategorii, a w przypadku podmiotów z drugiej kategorii 100 000 zł. Minimalna wysokość pomocy przyznana na realizację jednej operacji wynosi 10 tys. zł.

Podmioty ubiegające się o przyznanie pomocy mają również możliwość skorzystania z zaliczek na realizację operacji. Warunkiem wypłaty zaliczki jest ustanowienie dodatkowego zabezpieczenia właściwego wydatkowania zaliczek w postaci jednej wybranej z pięciu dopuszczalnych form zabezpieczeń, m.in. gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej, odpowiadającej 100% kwoty zaliczki.

Podsiew sposobem na wzmocnienie użytków zielonych

Gdy plony z łąk i pastwisk są słabe

Sezon wegetacyjny wkrótce się zaczyna, dlatego warto już teraz pomyśleć o polepszeniu stanu swoich użytków zielonych. Cel jest jeden — lepsze plonowanie.

Aktualnie wiele firm świadczy usługi podsiewu łąk, powstały też specjalne mieszanki traw oraz wiele teorii na temat wykonywania samego zabiegu. Niestety niewielu wykonawców usługi podsiewu, producentów maszyn, czy dystrybutorów nasion pokazuje obiektywnie efekty płynące ze stosowania zabiegu. Żle wykonywany podsiew zniechęca rolników, a jest on przecież bardzo istotny na użytkach trwałych — zwłaszcza tych, których po prostu nie można zorać i zasiać od nowa.

Błędy w uprawie łąk i pastwisk

Jest wiele powodów utraty jakości użytków zielonych. Warto je eliminować wcześniej, żeby nie doprowadzić do szybkiej degradacji łąk i pastwisk. Są to między innymi:

- złe dobranie gatunków traw do stanowiska i sposobu użytkowania,
- długotrwałe susze lub stagnacja wody,
- niewłaściwe nawożenie mineralne tj. głównie zbyt duże nawożenie azotowe (również nawozami naturalnymi — gnojowicą/gnojówką) przy

słabym zaopatrywaniu w fosfor, potas, wapń, siarkę i mikroskładniki,

- silne zakwaszenie gleby,
- zbyt niskie koszenie oraz późne koszenie jesienne lub wypas do samej zimy,
- częste niszczenie darni przez koła maszyn (trudne warunki podczas zbioru, zbyt duże maszyny),
- jednostronne użytkowanie tj. tylko kośne albo tylko pastwiskowe,
- brak rozgarniania lajnia-ków po intensywnym wypasie,
- zaniechanie zabiegów pielęgnacyjnych — napowietrzania i wiałowania.

Kiedy wykonujemy podsiew?

Gdy plony uzyskiwane z użytków zielonych są słabe należy obrać strategię na poprawę wartości łąki lub pastwiska. Gdy stan darni jest krytyczny to powinno się odsiać od nowa użytk. Natomiast w przypadku, gdy uszkodzenia są stosunkowo niewielkie (braki 30-60 proc.) lub nie jest możliwa uprawa w pełni niszcząca starą darni — warto wykonać skuteczny podsiew.

Termin podsiewu to wczesna wiosna (z wykorzystaniem wilgoci pozimowej) — przed lub początek ruszania wegetacji (marzec/kwiecień) lub późne lato i jesień (od połowy sierpnia). Należy wtedy ogra-

niczyć nawożenie azotowe, aby umożliwić swobodne wschody młodych roślin, które muszą konkurować z silniejszymi roślinami starszymi. Azot można zastąpić nawozami zawierającymi fosfor i potas lub wapnem, które to nawozy podczas podsiewu możemy lekko zmieszać z glebą przy okazji przyspieszając ich działanie.

Technika podsiewu

W zależności od zachwasczenia można wspomóc się środkami chemicznymi. Należy jednak pamiętać o obecności roślin motylkowych, które mogą ulec zniszczeniu. Bezpiecznym rozwiązaniem jest fachowy zabieg mechaniczny. Aby stworzyć warunki do wschodów i rozwoju młodych roślin należy osłabić starą darni. Można zrobić to prostymi sposobami jak bronowanie bronami zębatymi, chwastownikiem lub włóką. Po czym należy wysiać nasiona. Dobrze, gdy zostaną zmieszane z glebą, ale najważniejsze jest ich dokładne przywalowanie.

Prawidłowy zabieg podsiewu za jednym przejazdem umożliwiają specjalistyczne agregaty.

Gatunki traw i ich dawki

Do podsiewu należy wybrać odpowiednie gatunki traw charakteryzujące się szybkimi wschodami i wysoką konkurencyjnością. Są to

głównie życice — wielokwiatowa, mieszańcowa i trwała oraz festulolium. Na rynku jest wiele mieszanek traw łączących te gatunki oraz różne odmiany życicy trwałej co jest bardzo istotne w późniejszym plonowaniu użytków. Warto zastosować nasiona najwyższej jakości. Dawki nasion zależne są od stanu runi, częstotliwości podsiewu i jego sposobu — wahają się w przedziale 10-25 kg/ha.

Podsiew lucerną i koniczynami

Podsiew użytków lucerną bardzo rzadko się sprawdza. Wraz z potrzebą wprowadzenia roślin białkowych lepsze efekty uzyskuje się stosując koniczynę łąkową (czerwoną) lub białą. Najlepszym wyborem są wybitne odmiany i nasiona otoczkowane bakteriami

Posiew bywa konieczny po szkodach dokonanych przez dziki
Fot. AgriVision Kętrzyn / BIG-AGRO.pl

Rhizobium wraz z nawozem — co pozwala na ich szybki rozwój początkowy.

Po podsiewie

Pierwszy pokos po wykonanym podsiewie należy wyko-

nać dość wcześnie, aby w następującym odroście młode trawy mogły wyprzedzić stare rośliny zapewniając wysokie plony najwyższej jakości paszy objętościowej.

ABS

EKSPERT RADZI: CZYM SZYBKO I SKUTECZNIE WYKONAĆ PODSIEW?

Dokładnie, szybko i skutecznie, tego właśnie oczekuje rolnik. Efektywny podsiew musi być wykonany profesjonalnie i w odpowiednim czasie.

— Sprawny i kompleksowy

Specjalistyczne agregaty Guttler zapewniają kompleksowy i skuteczny podsiew Fot. AgriVision Kętrzyn / BIG-AGRO.pl

zabieg umożliwiają agregaty renomowanej marki Guttler, których jesteśmy dystrybutor — mówi Armand Bruno Szara, rolnik i właściciel firmy AgriVision. — Siewnik za jednym przejazdem wyrównuje powierzchnię, m.in. szkody powstałe po żerowaniu dzi-ków, kretowiny itp., wydrapuje starą, uszkodzoną darni, w tym mech, i napowietrza glebę — wyjaśnia Armand Bruno Szara. Dalej wysiewane są równomiernie nasiona za pomocą precyzyjnego siewnika pneumatycznego. Końcowym elementem roboczym jest uni-katowy samoczyszczący wał, który dosłownie wmasowuje nasiona w glebę i dognia-ta starą darni. — Agregat doskonale nadaje się również do siewu traw, lucern czy koniczyn po uprawie pełnej.

Armand Bruno Szara, rolnik, usługodawca i dystrybutor agregatów Guttler oraz mieszanek do podsiewu
Fot. Archiwum prywatne

Świadczymy usługi podsiewu i siewu w powiecie Kętrzyńskim i ościennych. W naszej ofercie znajdują się również Frotpackery na przedni TUZ oraz wspomniane wyżej wały. Zapraszam do zapoznania się z naszymi maszynami i innymi produktami 9-10 lutego podczas Mazurskiego Agro Show w Ostródzie! — zaprasza zwiedzających Armand Bruno Szara, właściciel firmy.

BIG-AGRO.PL
Internetowy sklep rolniczy

AGREGATY DO SIEWU I PODSIEWU ŁĄK GUTTLER

MIESZANKI TRAW I LUCERN

DSV Country, Barenbrug, Agriland, Oseva

NASIONA KUKURYDZY:

Talisman, Kardona, Subito, Sudrix, Codiese, Robleto, Opcja, Anovi, Herkuli, Ufan, Amece, P8400 i wiele innych

PASZE, FOLIE, SIATKI, FLIZY - okrywy do bel

SPECJALISTYCZNE LIZAWKI

**ZAPRASZAMY NA NASZE STOISKO
PODZAS AGROSHOW W OSTRÓDZIE
9-10 LUTEGO, HALA NR 3 - STOISKO 90**

ZAMÓWIENIA

■ Online 24/7

www.big-agro.pl

■ Telefon: 572 577 700

89 741 37 36

NISKIE CENY
SZYBKA I DARMOWA
DOSTAWA WIĘKSZOŚCI
PRODUKTÓW W CAŁEJ POLSCE

AgriVision - Karolewo k. Kętrzyna

POLSKA FIRMA

Bezpłatny doradca w gospodarstwie

Cztery bezpłatne programy doradcze proponuje rolnikom z naszego regionu Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego.

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie przystąpił do realizacji tzw. poddziałania 2.1 Wsparcie korzystania z usług doradczych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w związku z powyższym zaprasza rolników z obszaru województwa warmińsko-mazurskiego do skorzystania z bezpłatnych programów doradczych. Do wyboru rolników są cztery programy doradcze:

Program doradczy nr 1

1. Analiza sytuacji produkcyjno – ekonomicznej gospodarstwa rolnego
2. Rachunkowość w gospodarstwie rolnym
3. Ocena dostosowania gospodarstwa rolnego do norm i wymogów wzajemnej zgodności

Program doradczy nr 2

1. Analiza sytuacji produkcyjno – ekonomicznej gospodarstwa rolnego
2. Rachunkowość w gospodarstwie rolnym
3. Dostosowanie gospodarstwa rolnego do wymogów BHP

Program doradczy nr 3

1. Analiza sytuacji produkcyjno – ekonomicznej gospodarstwa rolnego
2. Rachunkowość w gospodarstwie rolnym
3. Integrowana ochrona roślin w tym ocena zagrożenia agrofagami i pomoc rolnikom w podejmowaniu decyzji w zakresie stosowania metod i zabiegów

Program doradczy nr 4

1. Analiza sytuacji produkcyjno – ekonomicznej gospodarstwa rolnego
2. Rachunkowość w gospodarstwie rolnym
3. Uczestnictwo w systemach jakości lub system rolnictwa ekologicznego, w tym pomoc w podejmowaniu decyzji o przystąpieniu do działania Rolnictwo ekologiczne oraz pomoc w realizacji działania Rolnictwo ekologiczne. Rozpoczęciem każdego z programów doradczych będzie „Analiza sytuacji produkcyjno – ekonomicznej gospodarstwa rolnego”, podczas której doradca wraz z rolnikiem przeanalizują sytuację gospodarstwa, zidentyfikują problemy oraz ustalą możliwe do osiągnięcia cele. W ramach dalszej pracy doradczej przewidziane jest znalezienie optymalnych rozwiązań w gospodarstwie oraz opracowanie planu ich wdrożenia. Kolejną usługą, znajdującą się w każdym z programów doradczych jest „Rachunkowość w gospodarstwie rolnym”. W ramach tej usługi doradca przez okres 3 lat będzie prowadził ewidencję przychodów i rozchodów w gospodarstwie rolnym. Prowadzenie rachunkowości, dostarczyć doradcy i rolnikowi danych o finansach, co pozwoli na zobrazowanie kondycji gospodarstwa i możliwości jego rozwoju. Jest także bazą danych do sporządzania analiz i planów przedsięwzięć oraz ułatwia ubieganie się o środki zewnętrzne takie jak kredyty, premie i refundacje

poniesionych kosztów. Z usługi „Rachunkowość w gospodarstwie rolnym” może skorzystać jedna osoba z gospodarstwa (rolnik lub małżonek rolnika), jedynie raz w okresie trwania PROW 2014-2020. Jedynym wyłączeniem z możliwości skorzystania z usługi jest prowadzenie rachunkowości w ramach FADN. Każdy program doradczy różni się trzecią usługą doradczą, wybór tej usługi powinien wynikać z przeprowadzonej analizy gospodarstwa, lub z deklaracji rolnika. Realizacja usług „Ocena dostosowania gospodarstwa rolnego do norm i wymogów wzajemnej zgodności” i „Ocena dostosowania gospodarstwa rolnego do wymogów BHP” pozwoli na ocenę dostosowania gospodarstwa do wymogów cross-compliance oraz BHP, od których uzależnione jest między innymi przyznawanie płatności bezpośrednich dla gospodarstwa. Zakończeniem usług jest raport spełnienia wymagań oraz ewentualne zalecenia dot. skorygowania nieprawidłowości w gospodarstwie. Usługa „Integrowana ochrona roślin w tym ocena zagrożenia agrofagami i pomoc rolnikom w podejmowaniu decyzji w zakresie metod i zabiegów” obejmuje analizę gospodarstwa, zasobności gleb, sporządzenie zaleceń dla rolnika w zakresie agrotechnicznych działań zapobiegających lub minimalizujących występowanie agrofagów na plantacji, udzielenie instruktażu dot. rozpoznawania organizmów szkodliwych oraz doradztwo technologiczne.

„Uczestnictwo w systemach jakości lub system rolnictwa ekologicznego, w tym pomoc w podejmowaniu decyzji o przystąpieniu do Rolnictwa Ekologicznego (RE) oraz pomoc w realizacji RE” - w ramach tej usługi rolnik będzie mógł skorzystać z fachowego doradztwa w kierunku przystąpienia do „Systemów jakości żywności” lub „rolnictwa ekologicznego” i prowadzenia działalności w tych systemach. Celem tego działania jest poprawianie wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw rolnych oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej. Łącznie na terenie województwa warmińsko-mazurskiego

w ramach tego działania do zrealizowania będą 842 programy doradcze.

Rolnicy, którzy podpiszą z Ośrodkiem umowę na świadczenie usług doradczych w ramach przedmiotowego tzw. poddziałania, będą mogli przez okres 3 lat bezpłatnie korzystać z pakietu usług doradczych przewidzianego w ramach jednego z czterech dostępnych programów.

Zainteresowanych zapraszamy do kontaktu z Doradcami w Powiatowych Zespołach Doradztwa Rolniczego Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie.

mgr inż. Justyna Całka-Orłowska
Główny Specjalista
Działu Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska

REKLAMA

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie

ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn
tel./fax 89 535 76 84, 89 526 44 39

e-mail: sekretariat@w-modr.pl, www.w-modr.pl

Oddział w Olecku

ul. Kolejowa 31, 19-400 Olecko
tel./fax 87 520 30 31, 87 520 30 32
e-mail: olecko.sekretariat@w-modr.pl

41718otbr-a-0

REKLAMA

Z
230

K
220

SUPER PLON
ZAWSZE NA CZAS!

doświadczenie łanowe
doświadczenie COBORU/PZPK

Plon ziarna przy wilgotności 14% w 2018 roku.

PLON ZIARNA [% wzorca]

108
106
104
102
100
98
96

107

■ CODITIME ■ wzorzec

Źródło: COBORU/PZPK 2018

IGP
POLSKA

IGP Polska sp. z o.o. sp. k. • ul. Wyspiańskiego 43 • 60-751 Poznań
tel. +48 784 472 481 • e-mail: g.gutowski@igp-polska.pl • www.igp-polska.pl

192618otbr-c -0

Koła gospodyń wiejskich mogą już pozyskiwać dotacje

Ustawa o kołach gospodyń wiejskich (KGW) uzyskała podpis prezydenta. To oznacza, że zyskały one niezależność od administracji rządowej i samorządowej, osobowość prawną, i możliwość ubiegania się o dotacje. Zgodnie z przyjętą przez Sejm RP regulacją, na terenie jednej wsi może mieć siedzibę jedno koło i ma ono obowiązek dokonania wpisu do Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich, prowadzonego przez ARiMR.

Aby otrzymać z budżetu państwa dotację celową przeznaczoną na realizację zadań, niezbędne jest posiadanie rachunku w banku, przeznaczonego dla organizacji pozarządowych.

Taki rachunek, prowadzony w ramach Pakietu Społeczny Lider, posiada w swojej ofercie Bank BGŻ BNP Paribas. Produkt został stworzony z myślą o wsparciu kluczowych dla rozwoju lokalnego

organizacji społecznych, użyteczności publicznej, a także mikroprzedsiębiorstw non profit. W Pakiecie Społeczny Lider, otwarcie, prowadzenie rachunku i przelewy przez Internet są bezpłatne. Miesięczna opłata za używanie karty debetowej do rachunku również nie jest naliczana, jeśli w okresie rozliczeniowym zostaną zrealizowane transakcje bezgotówkowe kartą na min.

500 zł. W innym przypadku opłata wyniesie 5 zł. Bank nie pobiera opłat również za korzystanie z rachunku lokatcyjnego, rachunków lokat terminowych oraz systemu bankowości elektronicznej. Pozostałe produkty i usługi bankowe, dostępne są na atrakcyjnych warunkach. Dodatkowo korzystanie z Pakietu objęte jest specjalną obsługą doradcy. Taki zestaw korzyści z pewnością docenią

również koła gospodyń wiejskich.

Pakiet Społeczny Lider z bezpłatnym kontem, obecny w ofercie Banku BGŻ BNP Paribas od 2012 r., powstał w odpowiedzi na Diagnozę Społeczną, która wykazała, że jednym z powodów niewielkiej skali zaangażowania społecznego są usługi bankowe – zbyt drogie i skomplikowane dla organizacji pożytku publicznego. Od tamtego czasu produkt był wielokrotnie wyróżniany i nagradzany – ostatnio w 2018 r., kiedy otrzymał nagrodę główną w I edycji konkursu „Lider odpowiedzialnego i zrównoważonego rozwoju”, zorga-

Miesięczna opłata za używanie karty debetowej w Pakiecie Społeczny Lider wynosi 0 zł, a w przypadku gdy w okresie rozliczeniowym zostaną zrealizowane transakcje bezgotówkowe kartą na mniej niż 500 zł, opłata zostaje podwyższona do 5 zł. Niniejszy materiał ma charakter wyłącznie reklamowy i informacyjny – nie stanowi oferty w rozumieniu ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny. Świadczenie reklamowanych usług i produktów bankowych następuje na warunkach szczegółowo określonych w umowie zawartej z Klientem oraz w Regulaminach i Taryfie prowizji

i opłat dostępnych w Oddziałach Banku BGŻ BNP Paribas S.A. oraz na stronie www.bgzbnpparibas.pl. Bank BGŻ BNP Paribas Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie przy ul. Kasprzaka 10/16, 01-211 Warszawa, zarejestrowany w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod nr. KRS 0000011571, posiadający NIP 526-10-08-546 oraz kapitał zakładowy w wysokości 147.418.918 zł, w całości wpłacony.

nizowanego przez dziennik „Rzeczpospolita”. Partnerem merytorycznym konkursu było Forum Odpowiedzialnego Biznesu.

Szczegółowe informacje na temat oferty Banku BGŻ BNP Paribas znajdują się na stronie www.bgzbnpparibas.pl.

REKLAMA

W ZMIENIAJĄCYM SIĘ ŚWIECIE

POZYTYWNE WPŁYWAMY NA DZIAŁANIA SPOŁECZNE

- ▶ Otwórz i prowadź rachunek za 0 zł
- ▶ Wykonuj bezpłatnie przelewy online
- ▶ Korzystaj z pomocy naszych doradców

PAKIET SPOŁECZNY LIDER DLA:

- kół gospodyń wiejskich
- organizacji społecznych
- instytucji non profit

BGŻ BNP PARIBAS

Bank zmieniającego się świata

Miesięczna opłata za używanie karty debetowej w Pakiecie Społeczny Lider wynosi 0 zł, a w przypadku gdy w okresie rozliczeniowym zostaną zrealizowane transakcje bezgotówkowe kartą na mniej niż 500 zł, opłata zostaje podwyższona do 5 zł. Niniejszy materiał ma charakter wyłącznie reklamowy i informacyjny – nie stanowi oferty w rozumieniu ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny. Świadczenie reklamowanych usług i produktów bankowych następuje na warunkach szczegółowo określonych w umowie zawartej z Klientem oraz w Regulaminach i Taryfie prowizji i opłat dostępnych w Oddziałach Banku BGŻ BNP Paribas S.A. oraz na stronie www.bgzbnpparibas.pl. Bank BGŻ BNP Paribas Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie przy ul. Kasprzaka 10/16, 01-211 Warszawa, zarejestrowany w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod nr. KRS 0000011571, posiadający NIP 526-10-08-546 oraz kapitał zakładowy w wysokości 147.418.918 zł, w całości wpłacony.

Czyste powietrze także dla rolników

REKLAMA

Fot. pixabay.com

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
z siedzibą w Olsztynie

zaprasza na bezpłatne szkolenia

Nowoczesne technologie uprawy zbóż
które odbędą się na terenie województwa warmińsko-mazurskiego

Szczegółowych informacji udzielają:

Marcin Cyrankowski, m.cyrankowski@w-modr.pl, tel. 89 535 76 84 wew. 56

Agnieszka Soltysiak, a.soltysiak@w-modr.pl, tel. 89 535 76 84 wew. 40

Rządowy program „Czyste Powietrze” ma się przyczynić do poprawy jakości powietrza w Polsce - nie tylko w miastach, ale także na terenach wiejskich. Pomoże w tym państwowe wsparcie dla termomodernizacji domów oraz do wymiany źródeł ciepła na te nowocześniejsze, bardziej przyjazne środowisku. Program będzie realizowany przez 12 lat, z czego przez 10 lat będzie można składać wnioski. Do 2029 roku na realizację programu mają trafić 103 miliardy złotych, z czego finansowanie w formie dotacji stanowić ma 63,3 mld zł, a w formie pożyczek - 39,7 mld zł.

dofinansowanie nawet do 20 tys. złotych. Fundusz dofinansuje też zakup pompy ciepła, systemu rekuperacji czy nawet mikroinstalacji fotowoltaicznej i kolektorów słonecznych. W ramach termomodernizacji można także otrzymać dotację na ocieplenie ścian, wymianę okien, drzwi balkonowych, a także drzwi zewnętrznych, w tym bram garażowych. Można uzyskać dofinansowanie również na wykonanie audytu cieplnego, dokumentacji projektowej oraz prace instalacyjne i termomodernizacyjne.

Wysokość pomocy uzależniona jest od dochodów

Z programu można otrzymać dotację, niskoprocentowaną pożyczkę, albo jedno i drugie. Jeden wnioskodawca może uzyskać dotację do 53 tys. złotych, a jeśli koszty realizacji inwestycji przekroczą 53 tys. zł., wówczas na sfinansowanie dodatkowych kosztów można ubiegać się o pożyczkę z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Minimalny koszt kwalifikowany projektu to 7 tys. złotych. Pożyczka nie może być udzielana na okres dłuższy niż 15 lat. Pieniądże będą wypłacane albo po zakończeniu etapu, albo po zakończeniu całości inwestycji. W ubieganiu się o dotację z programu „Czyste Powietrze” bardzo istotny jest miesięczny dochód na osobę w gospodarstwie domo-

Jak można skorzystać z dofinansowania?

O wsparcie mogą się ubiegać osoby fizyczne, właściciele lub współwłaściciele domów jednorodzinnych. Co ważne, dotyczy to zarówno już istniejących budynków, jak i tych, które dopiero mają zostać zbudowane (ale już wydano zgodę na ich budowę). Podstawowym warunkiem uzyskania dofinansowania jest wymiana starych pieców i kotłów na paliwa stałe na nowe źródła ciepła spełniające wymagania pod względem emisji spalin i efektywności energetycznej. Co istotne, nowym źródłem ciepła może też być kocioł na paliwo stałe (węgiel lub biomasa), jak również kotły gazowe i olejowe. Na nowy piec, w zależności od jego typu, można otrzymać

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.
Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Materiał opracowany przez Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie, współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach działania M01 „Transfer Wiedzy i Działalność Informacyjna” poddziałanie 1.1 „Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

202918otbr-a - 0

WARTO WIEDZIEĆ

Wymiana kotła, ocieplenie ścian czy wymiana okien lub drzwi w domu – to tylko niektóre z inwestycji, na które można dostać dofinansowanie z rządowego programu „Czyste Powietrze”. Dotacje dostępne są także dla rolników. Nabór wniosków ruszył we wrześniu 2018 r. i potrwa aż do połowy 2027 roku.

REKLAMA

O WSPARCIE
MOGĄ SIĘ UBIEGAĆ
OSOBY FIZYCZNE,
WŁAŚCICIELE DOMÓW
JEDNORODZINNYCH.
DOTYCZY TO JUŻ
ISTNIEJĄCYCH
BUDYNKÓW, JAK
I TYCH, KTÓRE
DOPIERO MAJĄ
ZOSTAĆ ZBUDOWANE
(ALE JUŻ WYDANO
ZGODĘ NA BUDOWĘ).

wym wnioskodawcy, który jest wyliczany tak samo jak w przypadku programu Rodzina 500 plus. W przypadku rodzin rolniczych będzie to dochód uzyskany w gospodarstwach rodzinnych z 1 ha przeliczeniowego według obwieszczenia prezesa GUS (np. za 2017 rok było to aż 3399 złotych z 1 ha przeliczeniowego).

Udział w programie „Czyste Powietrze” jest uzależniony od złożenia wniosku w wojewódzkim funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Wnioski o dofinansowanie

można składać do właściwego Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Nabór ruszył 19 września 2018 roku i trwać będzie przez niemal 9 lat, bo aż do 30 czerwca 2027 roku. Co istotne, za koszty kwalifikowane mogą zostać uznane wydatki poniesione na termomodernizację od 1 stycznia 2018 roku do 30 czerwca 2029 roku.

Więcej informacji o programie można znaleźć na stronach wojewódzkich funduszy ochrony środowiska.

Elżbieta Żywcyk

UWAGA!

WFOŚiGW w Olsztynie ogłasza wstrzymanie od dnia 1 stycznia 2019 r. naboru wniosków o dofinansowanie w ramach Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze” oraz dostosowaniu systemów informatycznych wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej do zmian w prawie powszechnie obowiązującym wynikających z wejścia w życie ustawy z dnia 9 listopada 2018 roku o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o zróżnicowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz. U. z 2018 roku poz. 2246).

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
z siedzibą w Olsztynie

zaprasza na bezpłatne szkolenia

Normy i wymogi wzajemnej zgodności

które odbędą się na terenie województwa warmińsko-mazurskiego

Szczegółowych informacji udzielają:

Aleksandra Misztuk, a.misztuk@w-modr.pl, tel. 89 535 76 84 wew. 44

Rafał Sobolewski, r.sobolewski@w-modr.pl, tel. 89 535 76 84 wew. 50

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.
Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Materiał opracowany przez Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie, współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach działania M01 „Transfer Wiedzy i Działalność Informacyjna” poddziałanie 1.1 „Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Nie daj się oszukać

Jak wynika z danych Komisji Europejskiej i EUIPO, około 15% europejskiego rynku stanowią podrobione środki ochrony roślin, jak wynika z danych Komisji Europejskiej i EUIPO.

REKLAMA

Efekt N+S

Nowoczesne standardy nawożenia

Płynna formuła na sukces

RSM

28% N, 30% N, 32% N

RSM S

26% N + 3% S

PULASKA

20% N + 6% S

**GRUPA
AZOTY**

rsm@grupaaazoty.com
nawozy.eu

AUTORYZOWANY DYSTRYBUTOR

AGRO MAŁDYTY

AGRO MAŁDYTY sp. z o.o.
ul. Kopernika 1, 14-330 Małdyty
tel. 89 758 61 12, 502 284 631
e-mail: agro_maldyty@pro.onet.pl | www.agromaldyty.pl

Podrobione środki ochrony roślin to produkty ludzko podobne do oryginalnego produktu, funkcjonującego już na rynku, jednak podobieństwo to dotyczy wyłącznie wyglądu zewnętrznego. Skład takich produktów jest zawsze inny, a trzeba pamiętać, że w przypadku środków ochrony roślin każda, nawet najmniejsza zmiana składu, czyni poważną różnicę. Nie wiele osób zdaje sobie sprawę z tego jak bardzo skrupulatnie zbadane i sprawdzane są oryginalne opryski zanim znajdą się na rynku. Dla każdego, pojedynczego produktu takie badania trwają średnio 10 lat i wymagają inwestycji rzędu 250 mln euro.

Oszuści nierzadko kuszą rolników niższą ceną, budując jednocześnie zaufanie do swoich produktów, zaopatrując je przykładowo w etykietę w obcym języku, na pierwszy rzut oka przypominającą oryginał. Tymczasem po wykonaniu kontroli i sprawdzeniu składu, okazuje się, że w środku jest nieznana mieszanina chemiczna.

Od rolnika zależy bezpieczeństwo jego najbliższego otoczenia

Z praktyki znane są przypadki, w których preparaty nie zawierały w ogóle substancji czynnej, a więc po zastosowaniu nie wykazywały żadnego działania. Zdarzały się również takie, które po zastosowaniu całkowicie niszczyły uprawy. Nie wiemy przy tym, jaka była faktyczna skala działania takich chemikaliów na glebę, owady pożyteczne, zwierzęta i całe środowisko, nie wspominając już o operatorze, który jako jedyny ma kontakt ze stężonym produktem. Rolnicy muszą zdawać sobie sprawę z tego, że stosowanie nieznanych chemicznych substancji może doprowadzić do skażenia wód gruntowych. Z tego względu nie tylko stosowanie, ale nawet posiadanie w gospodarstwie podróbek jest karalne. Zagrożone jest to licznymi sankcjami od administracyjnych po odpowiedzialność karną z karą pozbawienia wolności włącznie.

Wojewódzki Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa może nałożyć liczne sankcje tj. zakaz wykonywania zabiegów środkami, mandat karny a nawet grzywna do 5 000 złotych a także nakazać zniszczenie takich środków. Dodatkowo, jeżeli w plonach zostanie zarejestrowany przekroczony poziom pozostałości

lub pozostałości nielegalnych substancji, wówczas rolnik musi liczyć się z zakazem ich sprzedaży i obowiązkiem utylizacji. Równie ważne jest respektowanie zasady „cross compliance”, która zabrania stosowania nielegalnych i podrobionych środków ochrony roślin. Przestrzegania jej, poprzez wyrwykowe kontrole, nadzoruje ARiMR. Jej złamanie grozi całkowitą utratą dotacji unijnych.

Jak już wspomniałam podrabiane preparaty z uwagi na nieznaną i nieprzebadaną skład są uznawane przez organy ścigania jako substancje niebezpieczne dla środowiska. Posiadanie i obrót takimi substancjami zagrożone jest odpowiedzialnością karną określoną w Kodeksie karnym. W praktyce organy coraz częściej korzystają z tej podstawy prawnej.

Jak się ustrzec przed oszustem?

Rolnikowi powinna zaświecić się lampka ostrzegawcza jeśli pojawia się oferent z produktami w bardzo atrakcyjnej cenie, dużo niższej niż preparaty dostępne na rynku. Często takie środki opatrzone są w etykietę w języku obcym, która ma świadczyć o zagranicznym pochodzeniu produktu. Faktycznie nie mają one nic wspólnego z oryginalnymi środkami, to zabieg mający uśpić czujność rolnika. I na koniec, choć od tego powinno się zacząć, zakazane jest kupowanie środków od przynależnych sprzedawców, od sąsiadów, z furgonetki czy z aukcji internetowych. Takie działania są niezgodne z prawem. Wynika to przede wszystkim z bardzo szczegółowej regulacji rynku pestycydów, które są kontrolowane od momentu powstania w laboratorium, poprzez rejestrację, obrót istosowanie, aż po moment obecności pozostałości w roślinach. Stosowanie podróbek całkowicie wypacza ten system.

Na temat trzeba spojrzeć z szerszej perspektywy. Środki ochrony roślin to specjalistyczne narzędzia pracy rolnika, mające do spełnienia konkretną rolę, ich stosowanie wymaga wiedzy i precyzji. Dla przykładu, etykieta w obcym języku uniemożliwia właściwe odczytanie informacji o dawce, okresie karencji i prewencji. W przypadku podejrzanego preparatu, kupionych pokatnie, rolnik nie zna ich składu. Opryskując nimi rośliny całe ryzyko bierze na siebie. Mówiąc o ryzyku mam na myśli działanie toksycznych substancji na plantacje, środo-

wisko, czy na wykonującego oprysk operatora. Przestępcy nie dają żadnych gwarancji na swoje produkty, często rolnik nie otrzymuje nawet dowodu zakupu takiego towaru. W przeciwieństwie do producentów towarów oryginalnych, które jeśli nie zadziałają, rolnik ma prawo dochodzić swoich praw.

Dlatego należy kupować wyłącznie preparaty zarejestrowane w Polsce przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W sklepach i hurtowniach zarejestrowanych przez Państwową Inspekcję Ochrony Roślin i Nasiennictwa. Rejestry są jawne i w bardzo łatwy sposób można sprawdzić zarówno produkt, jak i oferenta. Nie można kupować produktów poza legalnym kanałem ich dystrybucji, czyli na forach internetowych, aukcjach, z zagranicy, na bazarach i targowiskach. Trzeba pamiętać, że przy zakupie preparatu rolnik powinien domagać się dowodu zakupu, faktury lub rachunku, ponieważ jest to

ROLNIKOWI POWINNA ZAŚWIECIĆ SIĘ LAMPKA OSTRZEGAWCZA JEŚLI POJAWIA SIĘ OFERENT Z PRODUKTAMI W BARDZO ATRAKCYJNEJ CENIE, DUŻO NIŻSZEJ NIŻ PREPARATY DOSTĘPNE NA RYNKU.

podstawowy dowód, że towar został kupiony z legalnego źródła.

Każdy nabyty produkt powinien posiadać: etykietę w języku polskim,

k która jest trwale przytwierdzona do opakowania, musi być czytelna i nieuszkodzona, zawierać m.in. nazwę środka, numer zezwolenia na wprowadzenie do obrotu, dane firmy która to

zezwolenie posiada, fabrycznie zamknięte opakowanie, które nie jest uszkodzone, znajduje się na nim numer serii i data produkcji. Podczas zakupu należy zwracać szczególną uwagę na preparaty cieszące się największym popytem i szerokim spektrum zastosowania, ponieważ to właśnie one są najczęściej podrabiane. Na specjalnie przygotowanej przez PSOR stronie www.bezpiecznauprawa.org, przypominamy, jak kupować legalnie, rolnik znajdzie też mapę z kontaktem do swojego Inspektora WIORiN. Polskie Stowarzyszenie Ochrony Roślin realizuje różnorodne zadania i projekty, których głównym celem jest edukacja na temat bezpiecznego stosowania środków ochrony roślin.

Aleksandra Mrowiec,
Polskie Stowarzyszenie
Ochrony Roślin

Za oknem zima, ale o wiosnie rolnik już myśli

Zdecydowana większość rolników ma obecnie „luźniejszy” czas, jeśli chodzi o prace w swoich gospodarstwach. Nie spoczywają oni jednak na laurach, bo muszą przygotować się do okresu wiosennego. Kluczowe wówczas będzie m.in. wspomoczenie upraw, w tym np. preparatami aminokwasowymi.

Odbijające się obecnie rolnicze protesty i płynące ze wsi sygnały dowodzą, że sytuacja finansowa wielu gospodarstw w związku z taką, a nie inną koniunkturą, jest co najwyżej przeciętna, żeby nie stwierdzić – kiepska. Czy i jaka będzie rządowa pomoc, jakie zapadną decyzje, to kwestia otwarta. Z doświadczenia gospodarze musieli jednak wynieść przekonanie, że najbardziej powinni liczyć na siebie.

Na pewno bardzo ważne jest w obecnych czasach, gdy anomalie pogodowe to już coroczna przypadłość, a ceny w skupach na kolana nie po walają – zadbanie o maksymalizację plonów. I tutaj właśnie pole do popisu jest ogromne. Zwłaszcza, że zeszłoroczny, rekordowy długi okres wegetacyjny – jak podkreślają

Fot. archiwum

specjaliści – może wróżyć podczas tegorocznej wiosny różne niespodzianki, w tym potencjalne straty. Na te ostatnie na pewno żaden farmer sobie pozwolić nie może.

Badać trzeba rzetelnie

Warto w tym miejscu poruszyć temat mocno przez naszych gospodarzy unikany, a mianowicie badanie gleby. Takie diagnozy są bardzo ważne, bo dają obraz stanu tego, co dla rolnika najważniejsze – ziemi. Wiedza, co trzeba w danym miejscu uzupełnić i co w danym miejscu można posiać czy posadzić, jest w opinii ekspertów kluczowa, zwłaszcza w tych cza-

sach, gdy gleby są już często mocno wyeksploatowane, wyjałowione, co udowadniają kolejne ekspertyzy wykonywane przez naukowców.

Ci, którzy już przekonali się o dużej wartości badania swoich arealów, najczęściej wykonują kolejne ekspertyzy wykonywane przez naukowców. Ci, którzy już przekonali się o dużej wartości badania swoich arealów, najczęściej wykonują kolejne ekspertyzy wykonywane przez naukowców. Ci, którzy już przekonali się o dużej wartości badania swoich arealów, najczęściej wykonują kolejne ekspertyzy wykonywane przez naukowców.

przed rozpoczęciem okresu wegetacyjnego, czyli tuż po zimowych roztopach.

Jednocześnie trzeba wspomnieć, że Krajowa Stacja Chemiczno-Rolnicza wydała pod koniec zeszłego roku ostrzeżenie przed fałszowaniem wyników badań gleby. Chodzi o to, że pojawiają się nierzetelne firmy (trzeba je zatem weryfikować), które na zlecenie rolników pobierają odpłatnie próbki gleby na polu, w ogóle ich nie badają, tym samym nie ponoszą żadnych kosztów, a wyniki są po prostu zmyślone. Wówczas gospodarz dostaje fałszywe dane, które mogą wprowadzić go w poważny błąd i wręcz przyczynić się do strat.

„W związku ze stwierdzonymi przypadkami fałszowania wyników badań gleby przez niektóre podmioty pobierające próbki w gospodarstwach rolnych, prawdziwość wyników można zweryfikować poprzez żądanie od podmiotu pobierającego próbki oryginalnego sprawozdania z badań, dla zidentyfikowania użytków rolnych, wystawionego przez okręgową stację chemiczno-rolniczą. Brak takiego sprawozdania może oznaczać fałszowanie wyników badań” – przestrzega KSch-R.

DK

NAJNOWSZEJ GENERACJI BIOSTYMULATORY Z AMINOKWASAMI **AGRO-SORB®**

**DLA ZDROWYCH
I WYSOKICH PLONÓW!**

Ważne informacje:

1. Dlaczego biostymulatory AGRO-SORB® są tak skuteczne?

Dlatego, że:

- wolne aminokwasy wyprodukowano unikalną technologią hydrolizy enzymatycznej L-Amino+®

2. Skąd taka siła aminokwasów w biostymulatorach AGRO-SORB®? Dlatego, że:

- biostymulatory zawierają wyłącznie **NATURALNE aminokwasy 100%** w formie lewoskrętnej L-Alfa.

3. Należy używać sprawdzonych biostymulatorów zarejestrowanych w MRiRW

- S-518b/17 (Folium), 430c/17 (L-Amino+)

Siła aminokwasów
AGRO-SORB®

x3

- 👍 **100% NATURALNE** wolne aminokwasy
- 👍 **100% L-Alfa** (forma lewoskrętna)
- 👍 **100% Hydroliza enzymatyczna**

**ZAPRASZAMY SKLEPY
I HURTOWNIE DO WSPÓŁPRACY**

**BIOSTYMULATORY
Z AMINOKWASAMI OFICJALNIE
ZAREJESTROWANE W MRiRW**

You Tube www.polskieaminokwasy.pl

tel. +48 34 366 54 49
e-mail: info@agro-sorb.com

Z rynku

Minister o spółdzielczości mleczarskiej

– Branża mleczarska wyróżnia się na tle innych dominującą w niej formą spółdzielczą. To rolnicy są pracodawcami dla zarządów spółdzielni, ale dla wielu spośród nich spółdzielczość jest po prostu fikcją – stwierdził minister rolnictwa i rozwoju wsi Jan Krzysztof Ardanowski.

Podczas Konferencji Mleczarstwa Polskiego Euromlecz 2019 w Ciechocinku Ardanowski podkreślał, że ta branża musi eksportować, bo

rynek wewnętrzny nie wchłonie całej produkcji.

– Na globalnym rynku każdy chce ułożyć swoje produkty i konkurencja jest coraz trudniejsza. W walce o zagraniczne rynki niezbędna pozostaje koordynacja oraz współpraca wszystkich podmiotów z Polski, dlatego bardzo ważne jest to, co zamierza zrobić branża mleczarska w aktualnej sytuacji na światowym rynku mleka – stwierdził szef resortu rolnictwa. Jednocześnie przestrzegając przed wzajemną rywalizacją polskich podmiotów winnych krajach.

Ponadto zapewnił, iż ze strony władz trwają intensywne poszukiwania rynków zbytu

dla polskiego mleka i jego przetworów. Z tym, że – co zaznaczył Jan Krzysztof Ardanowski – ministerstwo może ułatwiać dostęp do poszczególnych rynków, ale to producenci sami sprzedają swoje wyroby.

Według ministra, w ubiegłym roku zostało podjętych

szereg działań wspomagających rolników zajmujących się hodowlą bydła.

– Po raz pierwszy mieli oni możliwość ubiegania się o pomoc suszową dzięki temu, że wartość produkcji zwierzęcej nie była brana pod uwagę przy szacowaniu

strat w uprawach polowych – wyjaśniał Ardanowski.

Jak dodawał, nowością jest, iż gospodarze utrzymujący bydło mogą również otrzymać większe wsparcie w ramach tzw. paliwa rolniczego – 30 litrów/1 Dużą Jednostkę Przeliczeniową.

Do wszystkich zebranych szef resortu apelował również oszerzyć spojrzenie na cały sektor rolny, nie tylko na jedną konkretną gałąź.

Co ciekawe, Ardanowski – przypominając, że branża mleczarska wyróżnia się na tle innych dominującą w niej formą spółdzielczą – skrytykował funkcjonowanie tychże spółdzielni mleczarskich. W jego opinii „w wielu z nich spółdzielczość jest fikcją, poza symbolem”.

– Udział rolników w zarządzaniu ich własnością – bo to jest ich własność – jest symboliczny albo żaden. Rola organów przedstawicielskich została zredukowana do funkcji dekoracyjnych. (...) Jeżeli nie ma zrozumienia działalności spółdzielni przez samych rolników, to jest fikcja, to jest ułuda. Jeżeli managementowi wydaje się, że to jest ich prywatna własność, a nie to, że są pracownikami u rolników, to efekty niestety mogą być opłakane – przekonywał cytowany przez Polską Agencję Prasową Ardanowski. **DK**

Nie wszystko samo rośnie

Po latach boomu liczba gospodarstw ekologicznych w Polsce zaczyna spadać. Wynika to m.in. z faktu, że część z nich nie zajmowała się produkcją z przeznaczeniem na rynek, a jedynie pobieraniem dopłat. Z drugiej strony wyspecjalizowane gospodarstwa, które realnie produkują i dostarczają ekożywność, umacniają swoją pozycję na szybko rosnącym rynku. Rolnikom potrzebne jest jednak wsparcie i szeroka edukacja konsumentów dotycząca zalet zdrowej żywności. Coraz większym problemem takich gospodarstw jest również brak pracowników, bo rolnictwo ekologiczne – w większym stopniu niż tradycyjne – wymaga pracy manualnej.

– Liczba gospodarstw ekologicznych w Polsce maleje, za to nie zmienia się liczba producentów, którzy realnie produkują i dostarczają na rynek. Można nawet powiedzieć, że stają się bardziej wykwalifikowani, produkują coraz więcej. Ubywa natomiast gospodarstw, które nic nie produkują, mają jakieś łąki czy uprawy – mówi Łukasz Gębka z Farmy Świętokrzyskiej i Polskiej Izby Żywności Ekologicznej.

Według danych resortu rolnictwa, w latach 2003–2013

nastąpił w Polsce boom rolnictwa ekologicznego, a liczba takich gospodarstw zwiększyła się 11-krotnie (z 2,3 tys. do prawie 26,6 tys.). Obecnie natomiast ich liczba spada – w 2017 roku działalność w zakresie rolnictwa ekologicznego prowadziło już 21,4 tys. podmiotów, w tym prawie 20,3 tys. rolników ekologicznych gospodarujących na powierzchni 495 tys. ha. Największą powierzchnię ekologicznych użytków rolnych zajmowały rośliny na paszę. Na drugim miejscu znajdowały

się łąki i pastwiska oraz zboża. Malejąca liczba gospodarstw ekologicznych wynika po części z faktu, że niektóre z nich nie zajmują się produkcją z przeznaczeniem na rynek, a jedynie pobierają dopłaty. Z drugiej strony, w 2017 roku znacząco wzrosła liczba podmiotów przygotowujących produkty ekologiczne – ich liczba sięgnęła 795 (z czego 664 zajmowały się wyłącznie przetwórstwem).

Rosnąca świadomość konsumentów już od kilku lat znajduje odbicie w wynikach rynku. Badania pokazują, że produkty eko cieszą się w Polsce lawinowo rosnącą popularnością. Z branżowych prognoz, przytaczanych przez portal spozywczy.pl, wynika, że udział żywności ekologicznej w polskim rynku spożywczym kształtuje się na poziomie około 0,3 proc., ale do 2030 roku rynek ekożywności ma się rozwijać w tempie 20 proc. rocznie. Sprzyja temu m.in.

wzrost zamożności Polaków. Z przeprowadzonego w 2017 roku badania IMAS („Żywność ekologiczna w Polsce”) wynika, że 24 proc. Polaków kupuje certyfikowane produkty ekologiczne co najmniej raz w tygodniu. Z drugiej strony konsumenci wciąż mają niewielką wiedzę m.in. na temat procesu produkcji oraz certyfikacji produktów eko i często mylnie używają zamiennie pojęć „zdrowa żywność” i „żywność ekologiczna”.

– Konsumentom często wydaje się, że w produkcji ekologicznej się nic nie robi, bo wszystko samo rośnie. Dlatego takie produkty powinny być tańsze, bo przecież nie przyskamy, nie siejemy nawozu, etc. Tak niestety nie jest. Stosujemy nawozy specjalistyczne, naturalne, wszystko, co nie było poddane syntezie chemicznej i pochodzi ze środowiska naturalnego. To oznacza wyższe koszty – mówi Łukasz Gębka.

Jak podkreśla, dodatkową barierą jest fakt, że przestawienie gospodarstwa rolnego na produkcję ekologiczną to długi proces, który zajmuje około trzech lat. W tym czasie trzeba ponieść dodatkowe, wysokie koszty i spełnić rygorystyczne normy, żeby uzyskać ekocertyfikat.

– Dopiero w trzecim roku uzyskujemy certyfikat i możemy sprzedawać produkty ekologiczne. Przez cały ten czas trzeba pracować nad glebą, poprawiać zawartość próchnicy w glebie, stosować nawozy zielone, czyli po zbiorach trzeba zasiewać rośliny, które budują próchnicę, dodawać nawozy pochodzenia naturalnego, które są droższe. Trzeba się z tą glebą sporo napracować, żeby ona żyła, dodawać mikroorganizmy glebowe – to wszystko ma ogromne znaczenie, aby można było osiągnąć plon wysokiej jakości – podkreśla Łukasz Gębka.

Trudnością jest też uzyskanie opłacalności przy niewielkiej skali produkcji gospodarstwa. Ekspert PIŻE podkreśla również, że w tej chwili jednym z największych problemów dla takich gospodarstw – jak i rolnictwa ogółem – jest pozyskanie pracowników.

– Produkcja ekologiczna jest trudna, to jest pewnego rodzaju styl życia. Aby produkować na pewnym poziomie, potrzebujemy sporą liczbę pracowników. U nas w pełni sezonu pracuje 140 osób, ale dla niektórych gospodarstw problemem jest zorganizowanie choćby kilku osób do pracy. Nie uciekniemy od tego, bo produkcja ekologiczna wymaga pracy ręcznej. Stosujemy agrotechnikę, która eliminuje część zachwaszczenia, ale ostatecznie musimy plewić ręcznie, a to generuje koszty – mówi ekspert Polskiej Izby Żywności Ekologicznej.

opr. bar na podst. newseria.pl

WE DWOJE

Drodzy Czytelnicy, rubrykę naszą dedykujemy wszystkim poszukującym swojej drugiej połowy wśród osób mieszkających lub chcących zamieszkać na terenach wiejskich.

Jak zamieścić swój anons lub wysłać list? Wystarczy wypełnić i wysłać zamieszczony poniżej kupon, w którym należy napisać hasło ogłaszającego się (np. KAWALER Z MAZUR) i numer rubryki. W tym wydaniu jest to numer 89/2018. Należy też pamiętać, by do listu załączyć znaczek pocztowy za 2,6 zł. Ogłoszenia są bezpłatne, ale muszą być napisane na kuponie zamieszczonym poniżej. Listy związane z naszą rubryką, należy wysłać na adres redakcji: „Gazeta Olsztyńska”, ul. Partyzantów 28, 10-521 Olsztyn, z dopiskiem: We dwoje. W razie pytań zapraszamy do kontaktu telefonicznego pod numerem (89) 539-74-82.

♂ *Panowie*

WE DWOJE NR 01/2019

WOLNY CIEMNY BLONDYN
o niebieskich oczach lat 34/192.
Szukający Pani od 25 do 45 lat,
która wypełni smutne serce.
Mile widziane Panie z okolic
Warmii-Mazur.

46-60 LAT
MILEY WOLNY
Niezależny finansowo i mieszkaniowo,
bez nałogów, uczciwy, zaradny,
szczerzy, niepalący, kulturalny,
odpowiedzialny, niekonfliktowy, z
poczuciem humoru, o wszechstronnych
zainteresowaniach. Poznam
panią miłą, niepalącą do lat 40.

SKROMNY LAT 45
Bez nałogów i zobowiązań, kawaler,
niezależny finansowo i mieszkaniowo.
Poznam panią w wieku
38-45 lat. Pani może u mnie
zamieszkać.

WODNIK 55/ 179
zadbany, niezależny, zmotoryzowany,
własne M3, praca zawodowa.

Poznam szczupłą panią, miłą,
sympatyczną też szukającą drugiej
połowy. Elbląg i okolice.

POWYŻEJ 60 LAT
KĘTRZYNIANIN
65/178/95 Wolny bez nałogów,
zobowiązań, niepalący, zmotoryzowany.
Jeśli szukasz dobrego
człowieka, który Cię pokocha
to napisz. Dziękuję.

RAK 61L/174/80
Bez nałogów i zobowiązań,
kulturalny, ułożony, miły, niezależny
pod każdym względem, mający
zainteresowania, wyk. pomaturalne,
spokojny. Poznam miłą blondynkę,
atrakcyjną 50-60l.
do stałego związku.

NIEZALEŻNY 60/172/84
Niezależny finansowo-mieszkaniowo,
bez nałogów, uczciwy, zaradny,
niepalący. Poznam Panią w stosownym
wieku z Ostródy, Olsztyna
lub okolic.

WDOWIEC Z MAZOWSZA
Pragnę poznać drugą połowę
z Okolic Giżycka.

ZENON
Poznam panią do lat 65. Jestem na
emeryturze, wolny, zmotoryzowany,
nie palący. Jeżeli zainteresowana
osoba rozważy kontakt to proszę.
Dziękuję.

ZARADNY WDOWIEC
61/180/80 Pracujący, zadbany,
własne M, zmotoryzowany, bez nałogów
i zobowiązań. Poznam Panią,
bez nałogów i zobowiązań, wiek do
55 lat. Pani z Ostródy lub okolic.
Nr. Tel. Ułatwi kontakt.

TEZEUSZ
Emeryt – ostródzianin 172/68/82
rozwieziony, seniacy miłośnik - szacunek,
zaufanie. Zmotoryzowany,
zdolny. Pozna Panią lubiącą taniec
i przyrodę tak jak ja. Z Ostródy
– okolic. Cel: miłość, przyjaźń,
bycie razem.

WOLNA – Poznam Pana i zaproszę
do swojego domu w celu spędzenia
lat w poszanowaniu i wzajemnej
pomocy. Mam 64/160, pogodna,
miła, pracowita, bez nałogów – czego
oczekuję również od Pana w stosownym
wieku. Pozdrawiam.

WOLNA WDOWA wzrost średni,
wykształcenie wyższe, teraz emerytura,
mam ponad 65 lat, siwe włosy,
niezależna, domatorka, lubię dobre
komedie i filmy przyrodnicze, nie
palę, nie piję – nie dałam się nabrać.

MIŁA PO 60-TCE
Wolna i uczciwa, wzrost średni, bez
zobowiązań, bez nałogów, niezależna
mieszkaniowo i finansowo, nie materialistka.
Cel stały, dobry związek.
Pan do 70 lat. Mieszkam w Pasłęku

Produkty regionalne i tradycyjne

Za sprawą systemu ochrony i promocji produktów regionalnych i tradycyjnych chroni się także dziedzictwo kulturowe wsi, co w dużym stopniu przyczynia się do zwiększenia atrakcyjności terenów wiejskich i rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej.

Wytwarzanie, ochrona i promocja żywności wysokiej jakości odgrywają w państwach Unii Europejskiej coraz bardziej znaczącą rolę. Jednym z podstawowych sposobów realizacji polityki jakości we Wspólnocie (ang. Quality Policy) jest wyróżnianie znakami potwierdzającymi wysoką jakość wyrobów rolno-spożywczych pochodzących z konkretnych regionów, jak też charakteryzujących się tradycyjną metodą produkcji.

System ochrony i promocji wyrobów regionalnych i tradycyjnych jest jednym z najważniejszych czynników wpływających na zrównoważony rozwój obszarów wiejskich i realizację założeń II filaru Wspólnej Polityki Rolnej. Przyczynia się on do zróżnicowania zatrudnienia

na obszarach wiejskich tworząc na wsi pozarolnicze źródła utrzymania oraz zwiększa dochody producentów rolnych. Ma to ogromne znaczenie, szczególnie dla obszarów odległych lub obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW), gdyż zapobiega wyludnieniu się tych terenów. Za sprawą systemu ochrony i promocji produktów regionalnych i tradycyjnych chroni się także dziedzictwo kulturowe wsi, co w dużym stopniu przyczynia się do zwiększenia atrakcyjności terenów wiejskich i rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej.

Realizowana w Unii Europejskiej polityka jakości daje także pewność konsumentom, że kupując oni żywność bardzo wysokiej jakości, która jed-

nocześnie charakteryzuje się wyjątkową, tradycyjną metodą produkcji. Ze względu na dużą różnorodność produktów wprowadzanych na rynek konsumenci oczekują ponadto jasnych i wyczerpujących informacji na temat jakości i pochodzenia produktu rolnego lub artykułu spożywczego. Identyfikację i wybór poszczególnych wyrobów ułatwiają oznaczenia geograficzne, nazwy pochodzenia oraz gwarantowane tradycyjne specjalności.

Kontakt: Departament Promocji i Jakości Żywności Wydział Oznaczeń Geograficznych Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa Tel. (22) 623 22 08, 623 27 96; Fax: (22) 623 23 00, e-mail: oznaczenia@minrol.gov.pl **oprac. red.**

OGŁOSZENIA DROBNE

ROLNICTWO

zwierzęta hodowlane

KUPIĘ byczki, jałówki 100-500kg.,
Tel.517-245-435

! F.H.U. kupi knury, maciory, bydło, samochód+ waga, faktura, 721-040-072

ODBIÓR bydła nie nadającego się do chowu, 24h. 504-680-344

ODBIÓR bydła pozaklasowego. 798-440-640

SPRZEDAM prosięta, jęczmień, (89)647-10-86, 667-821-086

SPRZEDAŻ kur-kurcząt dostawa GRATIS , 503-508-148

maszyny rolnicze

HURTOWE ceny opon rolniczych oraz dętek, wszystkie marki, z montażem u klienta na podwórku, Mrągowo. tel. 667-278-727

SPRZEDAM: MASZYNY rolnicze używane, 200 szt., Kiwity tel.605-429-486, Ostróda tel.601-612-068, Węgorzewo tel.539-448-102

SPRZEDAM: PŁUGI Kverneland, 3,4,5-skbowe obrotowe, zagonowe, siewniki zbożowe, rozsiewacze nawozów, agregaty uprawowo-siewne, przetracarki, ciągniki, beczkowozы, zgrabiarki, kosiarki.Tel.606-872-067

ciągniki

KUPIĘ C-360, C-363-P, może być do remontu, 606-713-778

produkty rolne

BALOTY siana, siono-kiszonki, 664-773-157

SPRZEDAM bele siana kończyzna Morąg, 784-817-309

dam pracę

W gospodarstwie, tel. 516 057 261

♀ *Panie*

45-60 LAT
ROMANTYCZKA
Mam 60 lat, 168cm. Pracuję. Czasem brak mi czyjeś obecności. Zwłaszcza wieczorami fajnie byłoby się do kogoś przytulić. Porozmawiać przy kawie. Nie bądź samotny. Napisz.

WDOWA 59 LAT – Jestem z Mazowsza, wzrost średni, bez nałogów. Poznam Pana w zbliżonym wieku, poważnie myślącego o życiu na dobre i na złe. Poważne oferty.

KĘTRZYNIANKA – Poznam pana do lat 65 kawalera lub wdowca, katolika, kulturalnego, uczynnego, pomocnego, wartościową osobę. Mam 54 lata 162/83 jestem rozwiedziona, mam córkę, wykształcenie średnie, własne M. Proszę o kontakt osoby zrównoważone.

PANIE POWYŻEJ 60 LAT
OPTYMISTKA 62 LATA
160/60 bez nałogów , samotna, pozna Pana wolnego, bez nałogów, który przywita Nowy Rok wspólnie ze mną. Cel – stały związek.

ZDECYDOWANA – Masz 73-78 lat. Lubisz wspominać przeszłość, pragniesz bratniej duszy. To jesteś właśnie Ty. Odezwij się. Cel- stały związek lub przyjaźń. Samochód mile widziany.

ZADBANA ELBLĄŻANKA
Wdowa, niezależna finansowo, pogodna z natury, szatynka średniego wzrostu i tuszy, pozna kulturalnego Pana bez nałogów i zobowiązań, towarzyskiego lubiącego teatr, koncerty i podróże, zmotoryzowanego z okolic Elbląga. Wiek do 80 lat.

REKLAMA

We dwoje
Nr 1/2019

hasło

imię i nazwisko

adres

nr PESEL rok urodzenia

treść zgłoszenia (maksimum 30 słów)

Powyższe dane do wiadomości redakcji własnoręczny podpis

57190tbr-A-P

Polub rolnicze **abc na Facebooku**

12170tbp-b -P

Niosła pomoc, straciła rękę

Widząc porażonego prądem sąsiada, Jolanta Piszczatowska bez wahania ruszyła na ratunek. Doznała oparzeń czwartego stopnia, lekarze musieli amputować jej rękę. Szansą na powrót do samodzielnego życia jest proteza i rehabilitacja warte 260 tys. złotych. Bez pomocy kobieta nie wróci do sprawności.

Do tragedii doszło 25 maja ubiegłego roku w Grabówcu w powiecie brodnickim. — Tego strasznego dnia szłam do sąsiada zsadzonkami kapusty - często wymienialiśmy się przez płot. Nie wiedziałam, że za chwilę wszystko się zmieni, że już nigdy nic nie będzie takie, jak kiedyś... — wspomina 49-letnia Jolanta Piszczatowska.

— Zobaczyłam, że sąsiad leży obok ciągnika, alanca spryskiwacza dotyka linii wysokiego napięcia. Serce podeszło mi do gardła, zaczęłam krzyżeć... — pani Jola zareagowała natychmiast, wołając na pomoc męża i jego kolegę. Wezwali służby i prosili o wyłączenie prądu. Gdy w domu obok zgłosiło światło, odciągnęli porażonego prądem człowieka od maszyny i wspólnie zaczęli reanimację. Wtedy do uszkodzonej sieci wrócił prąd. Powtórnie poraził reanimowanego mężczyznę oraz ratującą go kobietę. Skutki były tragiczne — sąsiad pani Joli zmarł, ona sama została ciężko poparzona i straciła rękę, ucierpiał też kolega jej męża.

Fot. Fundacja Votum

Jolanta Piszczatowska: Specjalistyczna proteza ręki, to byłoby spełnienie moich marzeń

— Byłam cała w ogniu — ubrania, skóra, włosy — wszystko płonęło. Leżałam przez miesiąc w szpitalu. Gdy się obudziłam, paliło mnie całe

ciało. Miałam oparzenia czwartego stopnia. Nie miałam ręki, którą lekarze musieli amputować przy samym ramieniu... Jak dziś żyje pani Jola? Cięż-

ko jest jej bez ręki, bez połowy włosów, z bólem ciała, który nie pozwala zasnąć. Ma jednak wspierać rodzinę i przyjaciół, którzy pomagają, jak mogą.

Sama musi płacić za rehabilitację, bo to, co daje NFZ, by nie pomogło.

— Jakoś powoli uczę się wszystkiego na nowo. Najbardziej szkoda mi, że nie mogę jeździć na rowerze - kiedyś to było moje ulubione zajęcie. Nie chcę pogodzić się z tym, że w wieku zaledwie 49 lat wszystko stracę przez tragiczny wypadek... — 49-latka chciałaby żyć jak kiedyś.

Mieszkanka Grabowca jest podopieczną wrocławskiej Fundacji Votum, która wspomaga ją w leczeniu.

— Pani Jola zrobiła to, co każdy nas by zrobił. Rzuciła się na pomoc umierającemu sąsiadowi — mówi Magdalena Ciałek z Fundacji Votum. — Ta radośna, pełna życia matka — mająca piękne plany na przyszłość — podczas udzielanej pomocy straciła rękę. Teraz, jedynym jej marzeniem jest móc sprawnie funkcjonować na co dzień i nie prosić nikogo o pomoc w tak zwykłych czynnościach jak ubranie się, czy przygotowanie posiłku. Do tego potrzebuje protezy ręki. Zebraliśmy

już 49.000 zł i brakuje jeszcze 210.500 zł. Proszę państwa o pomoc i dziękuję za każdą wpłaconą złotówkę — dodaje.

Wpłaty można dokonać poprzez zbiórkę prowadzoną przez Fundację „siepomaga” (pod adresem: <https://www.siepomaga.pl/jolantap>) lub na konto: Fundacja VOTUM Numer rachunku bankowego: 32 1500 1067 1210 6008 3182 0000 (Tytuł przelewu: darowizna na rzecz Jolanty Piszczatowskiej).

— Specjalistyczna proteza ręki, którą straciłam — to byłoby spełnienie moich marzeń — mówi pani Jola. — Mogłabym wrócić do zajęć, stać się bardziej samodzielną — a przecież to jest najlepsza terapia. Znowu chcę pracować w ogrodzie, w polu, sama sobie radzić i pomagać innym. Teraz nawet zwykłych liści zagrabić nie mogę. Chciałabym żyć jak kiedyś... Wiem, że najlepsza nawet proteza nie zastąpi mi prawdziwej ręki, ale wiem też, że ta przecież nie odrósł. Dlatego odważyłam się poprosić o pomoc... **Elżbieta Żywczyk**

REKLAMA

MASZ MOC!

PRZEKAŻ 1%

PODARUJ LEPSZE ŻYCIE

KRS 0000148747
www.przyszloscdladzieci.org

**PRZYSZŁOŚĆ
DLA DZIECI**